

Skriftlig innspill til kommunal- og forvaltningskomiteen

Behov for øremerking av gitte tjenester under Kap. 571 Rammetilskot til kommunar

Behov for øremerking til universell utforming av skolebygg

Det må skje en systematisk oppgradering for å universelt utforme alle bygg, uteområder og transport i Norge. Dette har regjeringen forpliktet seg til i Hurdalsplattformen: *gjennomføre «Veikart for universelt utformet nærscole» innan 2030, blant anna ved å gjeninnføre rentekompensasjonsordninga for skulebygg og svømmeanlegg.* Vi mener at rentekompensasjon ikke er tilstrekkelig.

Å få gå på sin nærscole er rettighetsfestet i Norge. Det er viktig for læring, for å unngå utenforskap og for å oppnå et aksepterende og inkluderende samfunn. Skolebygget er også en sosial arena for fritidssysler, diverse markeringer, arrangementer og benyttes som valglokaler. Manglende tilgjengelighet for personer med funksjonsnedsettelser kan innebære en omfattende diskriminering av mange barn, unge og deres familier. Mangel på tilgjengelighet hindrer barn og unge i å utnytte sin rett til utdanning og videre deltagelse i arbeid, fra å være aktive i politikk- kultur- og fritidsinteresser og å kunne benytte offentlige transportmidler. Tilgjengelige skolebygg er en forutsetning for å sikre en inkluderende utdanning i tråd med Norges menneskerettslige forpliktelser.

Kostnadene for å realisere veikartet slik at alle skoler er universelt utformet er estimert til 2,2 milliarder kroner. I rapporten *Samfunnsøkonomisk analyse av universelt utformet grunnskole i 2030* konkluderer Oslo Economics med at verdien av nyttevirkningene overstiger denne kostnaden. En realisering av veikartet anses derfor for å være samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Ombudet mener:

- Det må forskriftsfestes med bindene frister når alle skoler skal være universelt utformet.
- Det må settes av øremerkede midler til kommunene for å universelt utforme skolebygg.

Behov for øremerkede midler til finansiering av krisesentrene

Ombudet er bekymret for den generelle finansieringen av krisesentrene. Krisesentertilbudet til voldsutsatte er per i dag ikke likeverdig og helhetlig. Det er tydelig at den nåværende finansieringsmodellen ikke fungerer etter intensjonen. Det er kommunen som skal sikre innbyggerne et krisesentertilbud, men staten har ansvar for å sette kommunene i stand til å gjennomføre denne oppgaven. Myndighetene har overlatt ansvaret for finansieringen og organiseringen av krisesentertilbudet til kommuner som fra før har en presset økonomi. Derfor bør nåværende finansieringsmodell gjennomgås.

Ombudet mener:

- Det bør innføres en finansiering av krisesentrene som sikres gjennom øremerkede midler over statsbudsjettet til kommunene.

Bevilgningene til tilsyn for universell utforming av ikt må økes Kap. 1540 Post 27

I årets budsjettforslag videreføres bevilgningene til tilsyn for universell utforming av ikt, med en prisjustering. Dette er ikke tilstrekkelig, da tilsynet fikk redusert sine bevilgninger i fjorårets statsbudsjett. Budsjettforslaget står ikke i stil med *Handlingsplan for auka inkludering i eit digitalt samfunn*, hvor regjeringen har mål om å styrke både veiledning, tilsyn og kontroll av etterlevelse av regelverket for universell utforming for IKT. Tilsynets støttefunksjon og viktige rolle som sakkyndig for Diskrimineringsnemndas vurderinger av digital diskriminering er også underkommunisert i budsjettet.

Ombudet mener:

- Det må sikres en økning i midler til tilsyn for universell utforming av ikt.

Sannhets- og forsoningskommisjon for norske romer. Kap. 567.

Romske representanter forteller om negative kommentarer som preger hverdagen og om økt antisiganisme. En undersøkelse fra HL-senteret fra 2022 viser at en tredjedel av befolkningen ikke ønsker sosial kontakt med romer. Romer er dermed den av de undersøkte gruppene den norske befolkningen er mest skeptisk til å være i kontakt med. I en liknende undersøkelse fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) oppgir en tredjedel at de har et negativt syn på romer. Dagens situasjon må ses i lys av statens fornorskings- og ekskluderingspolitikk som ble ført mot romer i mange tiår. I tillegg til å oppleve hat og nedsettende holdninger, vet vi at mange romer har utfordringer på flere levekårsområder, for eksempel diskriminering på boligmarkedet og arbeidsmarkedet, og manglende skolegang. Etter vår vurdering er behovet for et forsoningsarbeid for norske romer overmodent. Likevel står norske romer uten en forsoningsprosess, som den eneste av våre nasjonale minoriteter. Vi trenger dokumentasjon på undertrykkingshistorien, forståelse av virkningene den historien har i dag, og et forsoningsarbeid som vil forbedre gruppens relasjon til storsamfunnet. På europeisk nivå anbefales stater å opprette sannhetskommisjoner for å anerkjenne antisiganismens historiske røtter i ulike europeiske land.

Ombudet mener:

- Komiteen må prioritere å nedsette en sannhets- og forsoningskommisjon for norske romer.

Digital inkludering. Kap. 1540 Post 21 og 71.

Ombudet støtter forslaget om å bevilge 2,6 millioner til en digital fullmaktsløsning som skal legge til rette for at ikke-digitale brukere kan la andre representere seg i digitale

tjenester. Vi støtter også forslaget om en styrking av hjelp- og veiledningstilbudet til innbyggere med lav digital kompetanse. Samtidig mener vi at stortinget fortsatt må sørge for at det finnes analoge tilbud til dem som ikke evner å bruke digitale løsninger. I tillegg må det prioriteres å få på plass en eID på sikkerhetsnivå høyt som inkluderer alle brukergrupper.

Ansvarlig KI. Kap. 1440.

I 2023 utarbeidet Digitaliseringsdirektoratet en veileder i ansvarlig KI, som ifølge budsjettet skal videreføres i 2025 i samarbeid med relevante aktører. LDO er en av aktørene som har vært involvert i utviklingen av veilederen og vi er innstilt på å fortsette dette samarbeidet. I rapporten *Statens bruk av kunstig intelligens* påpeker Riksrevisjonen at statlige virksomheter ikke jobber grundig nok med etiske prinsipper som likebehandling og ikke-diskriminering, og at det er et stort behov for veiledning i gjeldende regelverk. Det er derfor avgjørende at noe økningen i Digitaliseringsdirektoratets midler brukes til en styrking av veiledningsarbeidet om ansvarlig KI, med vekt på hvordan omsette etiske prinsipper til konkrete verktøy i utvikling og bruk av KI-løsninger.

Økte midler til antisemittisme. Kap. 567. Post 72.

Ombudet støtter økte bevilgninger til arbeid med antisemittisme. Sett i lys av situasjonen i Midtøsten er det store behov for å bekjempe hatytringer, antisemittisme og islamofobi i vårt samfunn.